FJÁRMÁLAEFTIRLITIÐ
THE FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY, ICELAND

Leiðbeinandi tilmæli nr. 5/2011 um stöðu og verksvið regluvörslu fjármálafyrirtækja

Fundur 19. desember 2011

Barbara Inga Albertsdóttir, lögfræðingur.

Dagskrá

Fundur mánudaginn 19. desember kl. 13:00 – 16:00

1. Undirbúningur og útgáfa tilmælanna
2. Staða regluvörslu fjármálafyrirtækja
3. Verksvið regluvörslu
4. Fyrirspurnir og umræður

1. Undirbúningur og útgáfa tilmælanna

Undirbúningur tilmælanna

- Sjálfsmat sent öllum regluvörðum fjármálafyrirtækja – rafrænt.
  - Um stöðu, verksvið regluvörslu og framkvæmd síðastliðið ár.

- Mörg samtöl við regluverði

- Umræðuskjal – athugasemdaferli – umsagnir
  - 5. október til 28. október 2011.
  - Samtök fjármálafyrirtækja skiluðu umsögn sinni.
    - „SFF fagnar því frumkvæði sem Fjármálaeftirlitið sýnir með því að setja leiðbeinandi tilmæli um þetta svið, enda mikilvægt fyrir fjármálafyrirtæki landsins og viðskiptamenn þeirra að regluvarsla sé framkvæmd með faglegum hætti og sem skýrastar línur séu um með hvaða hætti fyrirtæki eiga að útfæra lagaskyldur sínar í þessum efnum. Þá er mikilvægt að reglur sem þessar séu í samræmi við það sem tíðkast í nágrannaríkjum“.
  - Tvö fjármálafyrirtæki skiluðu einnig umsögnum

FJÁRMÁLAEFTIRLITIÐ
THE FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY, ICELAND

- Lög og reglur
  - 6. gr. reglugerðar nr. 995/2007 um fjárfestavernd og viðskiptahætti fjármálafyrirtækja.
    - Fjallar um regluvörslu fjármálafyrirtækja með heimild til verðbréfaviðskipta.
- Evrópulöggjöf
- Meginreglur og markmið sett fram af:
  - IOSCO og Basel Committee on Banking Supervision
- Framkvæmd annarra ríkja skoðuð.
- ESMA meginreglur (í vinnslu).

Útgáfa tilmælanna

- Endanleg útgáfa tilmælanna samþykkt af stjórn FME
  - Gilda fyrir fjármálafyrirtæki með heimild til verðbréfaviðskipta
  - Markast af starfsleyfi hvers fjármálafyrirtækis.
  - Leiðbeiningar FME til skýringar á lágmarkskröfum laga og reglna.
  - Leiðbeiningar FME með hvaða hætti það telur rétt að aðilar fari að gildandi lögum og reglum.

- Fundur með framkvæmdastjórum fjármálafyrirtækja
  - Fundur Gunnars Þ. Andersen og Guðrúnar Jónsdóttur.
  - Fundur haldinn í höfuðstöðvum FME þann 15. desember 2011.

- Fundur 19. desember 2011.

- Framhaldið – stefnt er að því að fylgja tilmælunum vel eftir.

FJÁRMÁLAEFTIRLITIÐ
THE FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY, ICELAND

2. Staða regluvörslu fjármálafyrirtækja

Almennar skyldur fjármálafyrirtækis

Fjármálafyrirtæki skulu rekin a heilbrigðan og eðlilegan hátt með hagsmuni viðskiptavina, hluthafa, stofnfjáreiganda og alls þjóðarbúsins að leiðarljósi.

skv. 1. mgr. 1. gr. laga um fjármálafyrirtæki

→Til að því markmiði verði náð er nauðsynlegt að fjármálafyrirtæki uppfylli skyldur sínar samkvæmt lögum og reglum og starfi í samræmi við heilbrigða og eðlilega viðskiptahætti.

→ Yfirstjórn fjármálafyrirtækis ber ábyrgð á að skyldur þess samkvæmt lögum og reglum séu uppfylltar.

→ Fjármálafyrirtækjamenning.

FJÁRMÁLAEFTIRLITIÐ
THE FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY, ICELAND

“Compliance risk”

Allir starfsmenn og stjórnendur fjármálafyrirtækja þurfa að huga að þeirri áhættu sem það felur í sér að fara ekki að lögum, reglum og *innri viðmiðunum* er gilda um starfsemi fjármálafyrirtækis, t.a.m. viðurlagabeiting stjórnvalda, fjárhagslegt tjón eða rýrt orðspor sem og áhrif þess á vernd fjárfesta.

→ Regluvarsla fjármálafyrirtækja er fyrst og fremst eftirlitseining.

- **Veitir einnig fræðslu, ráðgjöf og aðstoð.**

→ Það er því hagur fjármálafyrirtækis að regluvarsla sé skilvirk enda stuðlar það að því að fyrirtækið uppfylli skyldur sínar.

Aðgangur að **öllum** upplýsingum

- Allar upplýsingar á hvaða formi sem er.
  - → Nauðsynlegt til að regluvörður geti sinnt starfi sínu.
- Regluvörður leggur mat á það sjálfur.
  - Hvorki hægt að neita né hindra aðgang regluvarðar
- Beiðni beint til **yfirmanns viðkomandi starfseiningar**
  - – Starfsmanns í undantekningartilvikum.
- Lykilatriði að til staðar sé fullnægjandi **upplýsinga– og skjalakerfi.**
- Framkvæmdastjóri og/eða yfirmaður einingar skulu eiga **frumkvæði** að því að láta regluvörð sérstaklega og tímalega vita.
  - – Búa yfir upplýsingum sem telja verður nauðsynlegt fyrir regluvörð að fá vitneskju um.

→ **Samvinna** við framkvæmastjóra, yfirmenn einstakra eininga og starfsmenn fjármálafyrirtækisins.

Vald og úrræði regluvörslu

Fjármálafyrirtæki skal tryggja að
regluvarsla hafi nauðsynlegt vald og úrræði
til að geta innt störf sín af hendi

- **Verklag** skilgreint
  - Valdheimildir og úrræði regluvörslu tilgreint.
  - Fjallað um hvernig framkvæmd skuli háttað.

- Mótað af regluverði í **samstarfi** við framkvæmdastjóra
  - Samþykkt af framkvæmdastjóra.
  - Kynnt yfirmönnum starfseininga (og einnig nýjum starfsmönnum)

Útlínur verklagsins

Eftirlit regluvörslu

- í ljós kemur -

brotalöm/misbrestur

→

Regluvörður

→ Yfirmaður einingar.

- Krafist úrbóta
- Athugasemd gerð við starfshætti starfsmanns

↓

Yfirmaður einingar

- Gerir þær breytingar sem þörf er á og bregst við tilmælum regluvarðar
- Gerir regluverði grein fyrir viðbrögðum sínum

→

Regluvarsla fylgir kröfum um úrbætur eftir.

- → Með því tryggt að farið sé að lögum og reglum

Ef nauðsynlegt reynist...

Framkvæmdastjóra gert viðvart

Stjórn fjármálafyrirtækis gert viðvart

Fjármálaeftirlitinu gert viðvart

(þó ekki grun um markaðssvik)

Sjálfstæði regluvörslu

- **Sjálfstæð regluvarsla**
  → Óháð öðrum þáttum í starfsemi fyrirtækisins
  - **... ekki taka þátt í ... sem þeir hafa eftirlit með**
    - **Viðbótar starfsskyldur**
  - **Sýnileg – Óháð – Ótengd**
    öðrum einingum í skipuriti
    - Heyrir ekki undir yfirmann annarrar starfseiningar
  - **Fjárhagslega óháð öðrum**
    - Nægilegt fjármagn
    - Fjárhagsáætlun
  - **Starfi sjálfstætt**
    - Starfsöryggi
    - Ráðning – brottvikning – þóknun regluvarðar

Regluvörður

Regluvörður ber *ábyrgð* á regluvörslueiningunni

- **Regluvörður til starfa**
  - ***Ráðning regluvarðar***
    - Stjórn staðfestir formlega ráðningu regluvarðar og tilgreinir starfskjör hans.
    - Regluvörður skal hafa víðtæka *sérfræðiþekkingu*
      - Framkvæmd verðbréfaviðskipta
      - Lögum og reglum er gilda um starfsemi fjármálafyrirtækis
      - Færni til að sinna þeim verkefnum sem regluvörslu er ætlað að sinna.
  - ***Brotthvarf regluvarðar úr starfi***
    - Regluvörður lætur sjálfur af störfum = kynnt stjórn fyrirtækis
    - Regluverði sagt upp = tekið fyrir af stjórn; samþykktar/synjunar
      - Regluvörður fær tækifæri til að ræða við stjórn
  - **Ábyrgð framkvæmdastjóra að tilkynna til FME**
- **Starfsöryggi regluvarðar**
  - Tilmæli um að í ráðningasamningi sé uppsagnarfrestur það langur að hann tryggi nægilegt starfsöryggi (9 mán.) → enda órjúfanleg forsenda fyrir sjálfstæði regluvörslu

Erindisbréf regluvarðar

Stjórn fjármálafyrirtækis gefur út erindisbréf regluverði til handa
Endurskoðað í kjölfar yfirferðar stjórnar á skýrslu regluvörslu

Staða regluvörslu skýrð
→ Tilgreint hvernig sjálfstæði er tryggt.

Fjallað um aðgang regluvörslu að öllum upplýsingum

Vísað til verklags um valdheimildir og úrræði regluvarðar

Áherslum stjórnar lýst varðandi áhættuþætti

Áréttað skal um ábyrgð stjórnar fjármálafyrirtækis á regluvörslu

Verksvið regluvörslu skýrt

- **Verkefni regluvörslu skýrð.**
- **Ef regluvörslu er fengin viðbótarverkefni skal það tilgreint í erindisbréfi.**

Starfsmenn regluvörslu

- ***Regluvörður ræður til sín starfsmenn í regluvörslu***
  - Samræmist eðli og umfangi starfsemi fyrirtækisins og verksviði regluvörslu.
  - Starfsmenn sem hafa færni, þekkingu og sérfræðikunnáttu.
  - Búi sameiginlega yfir sem víðtækastri þekkingu.
    - Á lögum og reglum auk sérfræðiþekkingar á umgjörð og framkvæmd verðbréfaviðskipta.

- ***Hugað að sí- og endurmenntun og þjálfun starfsmanna regluvörslu***

- **Regluvörður getur óskað eftir utanaðkomandi sérfræðiaðstoð**

- **Þóknun starfsmanna regluvörslu**
  - Horft til fjárhagsstöðu fjármálafyrirtækisins í heild
  - Laun mega ekki vera líkleg til að hafa áhrif á hlutlægni þeirra í starfi
  - Horft til launa annarra í sambærilegu starfi sem bera sambærilega ábyrgð,
    - t.a.m. áhættustýringar og innri endurskoðunar.
  - Reglur FME um kaupauka nr. 700/2011

Skýrslur regluvörslu til yfirstjórnar

Yfirstjórn skal reglulega, og a.m.k. árlega, fá skriflegar skýrslur um málefni regluvörslu, þar sem sérstaklega er tilgreint hvort viðeigandi ráðstafanir hafi verið gerðar ef annmarkar hafa reynst vera á starfseminni.

Í skýrslu til stjórnar og framkvæmdastjóra skal koma fram:

1. Umfjöllun regluvarðar um **stöðu** sína
   – Athugasemdir, tillögur til úrbóta. Álit á verklaginu.
2. Greina frá **verkefnum** síðast liðsins starfsárs
   – Samantekt
   – Ítrekað gert kröfur um úrbætur innan einstakra einingar eða ítrekaðar athugasemdir við starf einstaks starfsmanns.
3. Regluvörður greinir frá þeim **áhættuþáttum** er hann telur að geti verið fyrir hendi vegna verðbréfaviðskipta innan fjármálafyrirtækisins.

- **Stjórn fjármálafyrirtækis**
  - Regluvörður kemur á fund stjórnar.
  - Stjórn tekur afstöðu til athugasemda regluvarðar og færir afstöðu sína til bókar
- **Fundur framkvæmdastjóri og regluvarðar**
  - Reglulega haldnir fundir (ársfjórðungslega)
  - Fjalla um stöðu regluvörslu, verkefni, athugasemdir, framgang úrbóta og áætlunar regluvörslu vegna áhættuþátta.
  - Stöðufundir.
- **Skýrsla til yfirmanna starfseininga**
  - Fjalla um málefni þeirrar einingar.
  - Stöðuskýrslur

Þetta eru samverkandi þættir

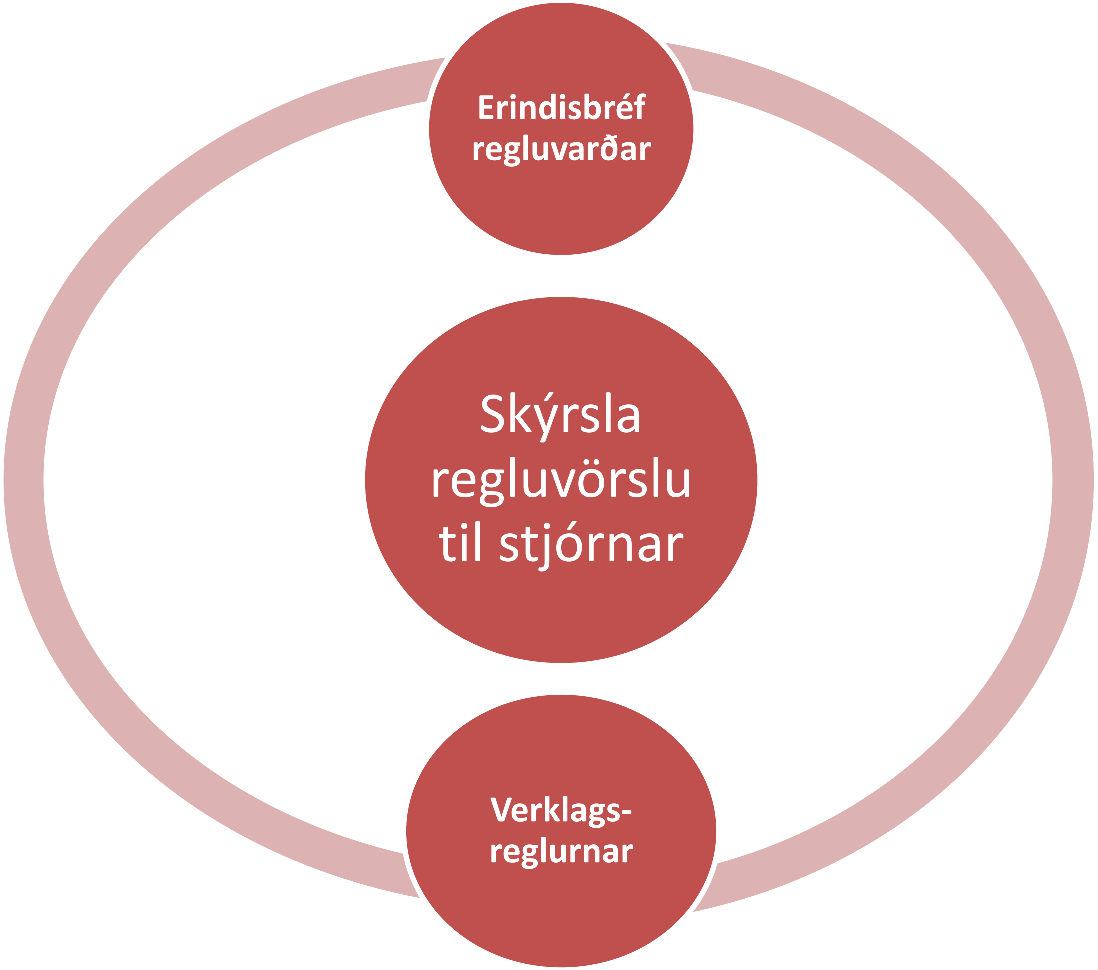

... & grunnforsendan er ávallt sjálfstæð regluvarsla

Útvistun regluvörslu

- *FME mælist til þess að regluvörslu sé einungis útvistað í þeim tilvikum sem fjármálafyrirtæki geti ekki komið á og viðhaldið skilvirkri regluvörslu sem tryggt er að sé* ***óháð*** *öðrum þáttum í starfsemi fyrirtækis.*
  - *Tengsl við sjálfstæði regluvörslu og viðbótar starfsskyldur.*

- **Sérstaklega þarf að tryggja:**
  - Sérfræðiþekkingu aðila (einstaklingur)
  - Aðgang regluvarðar að upplýsingum
    - Innan fjármálafyrirtækis og ef verkefnum er útvistað.
  - Valda og úrræði regluvarðar.

FJÁRMÁLAEFTIRLITIÐ
THE FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY, ICELAND

Útvistun regluvörslu

- Skriflegur **samningur** til viðbótar við **erindisbréf**.

- Sambærileg sjónarmið teljast eiga við og um framkvæmd útvistunar innri endurskoðunar fjármálafyrirtækis
  - Sjá leiðbeinandi tilmæli Fjármálaeftirlitsins nr. 2/2011

- Gildir m.a. um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði.

3. Verksvið regluvörslu fjármálafyrirtækja

Verksvið regluvörslu

1. Eftirlit regluvörslu
2. Fræðsla, ráðgjöf og aðstoð
3. Markaðssvik
4. Viðbótar starfsskyldur regluvörslu

1. Eftirlit regluvörslu

- Fjármálafyrirtæki skal koma á og viðhalda *viðeigandi* **stefnu og ferlum** sem gerðir eru til að
  - greina hvers konar hættu á *misbrestum* hjá fyrirtækinu á því að uppfylla skyldur sínar samkvæmt lögum um verðbréfaviðskipti og
  - koma á fót *ferlum til þess að lágmarka slíka hættu* og
  - gera Fjármálaeftirlitinu kleift að beita valdi sínu á skilvirkan hátt.
  - Stefnur og ferlar = innri viðmið fjármálafyrirtækis

- Regluvarsla **fylgist með og metur** reglulega *hæfi og skilvirkni* ráðstafanna og *aðgerða* sem gripið er til, til að bæta úr misbrestum fyrirtækisins við að uppfylla skyldur sínar.

Innri viðmið

Brotalöm / misbrestur

→ Vinnsla / viðbrögð í samræmi við verklagið

Eftirlit með aðgerðum sem gripið er til, til að bæta úr misbrestum fyrirtækisins við að uppfylla skyldur sínar.

- Krafa um úrbætur; við viðkomandi yfirmann einingar
- Athugasemd við starfshætti starfsmanns
- Fylgja kröfu um úrbætur og athugasemdum eftir þannig að tryggt sé að fjármálafyrirtæki uppfylli skyldur sínar skv. lögum og reglum.

„viðeigandi stefnur og ferlar“

- *Fjármálafyrirtæki skal starfa í samræmi við eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti og venjur í verðbréfaviðskiptum, með trúverðugleika fjármálamarkaðarins og hagsmuni viðskiptavina að leiðarljósi.*

- Flokkun viðskiptavina – mat á hæfi/tilhlýðileika
- Upplýsingar til viðskiptavina
- Framkvæmd fyrirmæla – besta framkvæmd
- Hagsmunaárekstrar
- Eigin viðskipti starfsmanna
- (Nýjar) afurðir
- Meðferð kvartana

Ákveðin atriði varðandi eftirlit regluvörslu

- **Flokkun viðskiptavina**
  - Það er ekki hlutverk regluvörslu að vinna að því að leggja mat á hæfi viðskiptavina.
  - Til eftirlits regluvörslu heyrir m.a. eftirlit með því að viðskiptavinir þess séu rétt flokkaðir áður en til viðskipta kemur sem og að þau gögn sem lögð eru til grundvallar flokkun þeirra séu uppfærð eftir því sem við á og gefi sem réttasta mynd.
  - Tilkynningar til viðskiptavina séu í samræmi við lög og reglur
- **Mat á hæfi viðskiptavinar og tilhlýðileika viðskipta**
  - *Heimild til að krefjast þess að mat á...*
    - hæfi viðskiptavina
    - tilhlýðileika
    - *...verði uppfært, endurnýjað eða endurgert með breyttum og/eða bættum verklagsreglum og verkferlum.*

Ákveðin atriði varðandi eftirlit regluvörslu

- **Upplýsingar til viðskiptavina**
  - Mikilvægt að regluvarsla hafi gott aðgengi að rauntímaupplýsingum
    - Framkvæmdastjóri/yfirmaður starfseiningar upplýsi regluvörð.
  - Regluverði skal vera heimilt að koma í veg fyrir eða stöðva birtingu tiltekinna upplýsinga til viðskiptavina
    - Skilgreint nánar í verklaginu.
- **Besta framkvæmd viðskipta**
  - FME leggur áherslu á að regluvörður hafi **yfirsýn** yfir þá framkvæmd fjármálafyrirtækisins sem snýr að bestu framkvæmd.
    - Taki þátt – ***aðstoði*** – við að skilgreina og útfæra þær ráðstafanir sem fjármálafyrirtæki ætlar að gera til að ná fram bestu framkvæmd viðskipta.

Ákveðin atriði varðandi eftirlit regluvörslu

- **Hagsmunaárekstrar**
  - Mikilvægt að regluvarsla hafa góða **yfirsýn** yfir þá hagsmunaárekstra sem upp geta komið.
    - Mikilvægt að regluvarsla ***aðstoði og/eða veiti ráðgjöf*** við að skilgreina hagsmunaárekstra.
    - Eftirlit með að *brugðist sé við* ef upp koma, eða hugsanlegt að upp komi, hagsmunaárekstrar sem ekki hafa verið skilgreindir fyrirfram.
      - Gott aðgengi að upplýsingum lykilatriði.
      - Hlutverk framkvæmdastjóra og/eða yfirmanns einingar.
      - Regluvörður þarf að hafa skilgreind úrræði sem hann getur beitt til að bregðast við atvikum/aðstæðum
        - » sbr. verklagið.

Meðferð kvartana

- Eftirlit með því að **meðferð kvartana** innan fjármálafyrirtækisins sé í samræmi við lög og reglur.
  - Viðeigandi starfseining bregst við kvörtun.
  - Reglulegt eftirlit – í raun eftirlitstól.

- Regluvarsla hefur eftirlit með því að **stefna og/eða ferlar séu endurskoðaðir** ef þurfa þykir.
  - Krafa um úrbætur
  - Fylgjast með og meta þær aðgerðir sem gripið er til.

2. Fræðsla, ráðgjöf og aðstoð regluvörslu

- Veita starfsmönnum fjármálafyrirtækis sem koma að framkvæmd verðbréfaviðskipta:
  1. Fræðslu
  2. Aðstoð
  3. Ráðgjöf
  – *...til að þeir geti uppfyllt skyldur fyrirtækisins skv. vvl.*

- **Ráðgjöf og aðstoð**
  – Í því felst **ekki** að vinna tiltekið verkefni.
  – Heimild starfsmanna til að leita til regluvörslu eftir aðstoð og/eða ráðgjöf skal skýrt – skilgreint af regluvörslu.
  – *Til dæmis:*
    - Til ráðgjafar varðandi nýjar vörur (aðgangur að upplýsingum)
    - Veiti aðstoð varðandi bestu framkvæmd.
    - Til ráðgjafar/veitir aðstoð varðandi hagsmunaárekstra

2. Fræðsla, ráðgjöf og aðstoð regluvörslu

- **Fræðsla**
  - Upphaf starfstíma og síðan reglulega á starfstímanum.
  - Fræðsluáætlun; sameiginlegt mat yfirmanns og regluvarðar.
    - Mismunandi milli starfseininga.
    - Fræðsla um markaðssvik og tilkynningarskyldu.
  - Endurmeta reglulega þörf á þjálfun starfsfólks og fræðslu- og kynningarefnis.

- *Kynna sérstaklega starfsemi regluvörslu, heimild regluvörslu til aðgangs að upplýsingum og verklagið sem mótað er af regluverði og samþykkt af framkvæmdastjóra.*

3. Markaðssvik

Vakni **<u>grunur</u>** hjá starfsmanni fjármálafyrirtækis um að *markaðsmisnotkun eða innherjasvik* hafi farið fram skal hann þegar í stað <u>tilkynna það til næsta yfirmanns ***eða*** regluvarðar</u>. Viðkomandi fyrirtæki er skylt að tilkynna slíkan grun þegar í stað **til Fjármálaeftirlitsins**, en starfsmanni er það einnig heimilt.

- Tilkynnt næsta yfirmanni – regluverði – FME
  - FME mælist til þess að regluverði sé alltaf tilkynnt.

- Stefna fjármálafyrirtækisins
- Ferill um meðhöndlun og viðbrögð vegna þessara mála
- Eftirlit regluvörslu sambærilegt – Sektir/kærur FME.

4. Viðbótar starfsskyldur regluvörslu

- **Fjármálafyrirtæki skal tryggja að starfsmenn þess sem starfa við regluvörslu taki ekki þátt í að inna af hendi þjónustu eða sinna starfsemi sem þeir hafa eftirlit með.**
  - Tengsl við sjálfstæði regluvörslu
  - Tengsl við ráðgjöf og aðstoð (*mörk*)

- **Undantekning**
  - Ekki skylt ef fjármálafyrirtæki getur sýnt fram á að þær kröfur séu of þungbærar miðað við umfang og eðli starfsemi fyrirtækisins og að regluvarsla sé að öðru leyti fullnægt

4. Viðbótar starfsskyldur regluvörslu

- **Stjórn** felur regluvörslu viðbótar starfsskyldur
  - Tilgreint í erindisbréfi.

- **Samræmast hlutverki** regluvörslu
  - Taki ekki þátt í að inna af hendi þjónustu eða sinna starfsemi sem þeir hafa eftirlit með.
  - Samræmist hlutverki regluvörslu almennt.
  - *Dæmi: ábyrgðarmaður aðgerða gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka.*

- ***Svigrúm** til vinnslu þessara viðbótar verkefna.*